

KAS NOTIKA PĒC TAM?

Grāmata par Bumbulīti, trollīti Muminu un mazo Miju

Tūve Jānsone

No zviedru valodas atdzejojušas

Mudīte Treimane un **Inese Zandere**

Liels un mazs, 2021

ISBN: ISBN: 978-9934-574-61-0

Sinopse

Grāmatā darbojas gandrīz visi mums labi pazīstamie Tūves Jānsones stāstu varoņi, kurus trollītis Muminis sastop, ar nopirkto pienu steigdamies no veikala mājup pie māmiņas. Viņš vēlas arī palīdzēt raudošajai Bumbulītei, kas nevar atrast mazo māsu Miju. Bīstamos piedzīvojumus vainago trollīša Mumina laimīgā atgriešanās pie māmiņas. Grāmatiņas notikumi un raksturi šķiet neprognozējami un brīžiem pat skarbi, tomēr mīļuma apgāroti. Īpaši interesants ir grāmatas dizains – tajā svarīga loma ir ne tikai zīmējumiem, bet katram mākslinieces zīmētajam burtam, kas kļūst par ilustrācijas sastāvdaļu. Grāmatas pirmizdevuma gads – 1952.

Grāmata piemērota pirmsskolas un jaunākā skolas vecuma bērniem, sākot no 4 gadu vecuma.

Noskaties īsu video par grāmatu [šeit!](#)

Par autoriem:

Somijas rakstniece un māksliniece **Tūve Jānsone** (*Tove Jansson*, 1914–2001) pazīstama galvenokārt kā trollīšu Muminu radītāja, bet viņas darbi vienlīdz spēcīgi uzrunā kā bērnus, tā pieaugušos. Tūves māte, plaši pazīstama grafiķe, bija cēlusies no senas zviedru dzimtas, bet tēvs bija atzīts somu tēlnieks, un viņu abu raksturi atspoguļojas Muminu māmiņas un Mumintēta tēlos. Jānsonei bija divas dzimtās valodas – zviedru un somu, bet grāmatas viņa rakstīja zviedru valodā. Jau piecpadsmit gadu vecumā Tūve Jānsone devās mācīties uz mākslas koledžu Zviedrijā, pēc tam stažējās mākslas skolās Francijā, Vācijā un Itālijā, bet pēc tam sāka ilustrēt grāmatas un zīmēt karikatūras, ar īpašu aizrautību strādāja pie Lūisa Kerola un Džona Tolkiņa grāmatu ilustrēšanas. Viņa turpināja zīmēt un gleznot visu mūžu, mainot stilu no klasiski impresionistiska jaunībā līdz abstraktam modernismam vēlākajos gados, veidoja arī freskas un sienu noformējumus publiskās ēkās. 1938. gadā Tūve sarakstīja savu pirmo grāmatu „Mazie trollī un lielie plūdi”, kuru pati arī ilustrēja. Piecdesmitajos un sešdesmitajos gados Muminu grāmatas sasniedza daudzmiljonu tirāžas visā pasaulē. Par ieguldījumu bērnu literatūrā Tūve Jānsone saņēmusi neskaitāmus apbalvojumus un prēmijas, tostarp 1966. gadā piešķirto H. K. Andersena medaļu. Kopš 2002. gada Somijā tiek piešķirta Tūves Jānsones prēmija literatūrā. Salā Nāntali pilsētas tuvumā atvērta tematiskais parks „Muminu zeme”, bet Tampere bibliotēkā izveidots Muminielejas muzejs, kuram Tūve Jānsone atdeva visus ilustrāciju oriģinālus un skices.

Pirmais Muminu komikss parādījās 1954. gadā Londonas avīzē „The Evening News”. Komiksus sākumā Tūve zīmēja pati, bet drīz vien viņai apnika, tāpēc to darīt viņa uzticēja brālim Larsam, kurš izvērta komiksu zīmēšanu par kārtīgu biznesu. Bilžu grāmatas bija tapušas jau agrāk. Līdz šim latviski nebija izdota neviena no Tūves Jānsonei bilžu grāmatām. Tulkotāja Mudīte Treimane stāsta par darbiem, kas jau tulkoti, un par tiem, ko mēs vēl varētu iepazīt: „Latviski ir izdotas visas deviņas Muminu grāmatas: „Mazie troļļi un lielie plūdi”, „Komēta nāk”, „Burvja cepure”, „Mumintēta memuāri”, „Bīstamā vasara”, „Trollīša ziema”, „Neredzamais bērns: stāsti”, „Tētis un jūra”, „Vēlu novembrī”. Bilžu grāmatas Jānsonei ir pavisam sešas, tāpat vēl piecas varētu tulkot – iespējams, nākamā būs „Kurš mierinās ķipariņu?”. Arī tajā teksts ir ar atskaņām, tāpat kā grāmatā „Kas notika pēc tam?”, bet, piemēram, grāmatā „Blēdis Muminmājā” – bez. Latviski iznākušas arī citas Tūves Jānsonei sarakstītās grāmatas: autobiogrāfiskais darbs „Tēlnieka meita”, „Vasaras grāmata” un „Viss, kas ir patīkams, ir labs vēderam: domātais un pateiktais Muminielejā” (apkopoti citāti no astoņām Muminu grāmatām).”

Mudīte Treimane (1948) ir viena no pieredzējušākajām skandināvu, galvenokārt zviedru, kā arī dāņu un norvēģu literatūras tulkotājām Latvijā. Studējusi angļu valodu un literatūru Latvijas Universitātes Svešvalodu fakultātē. Ar viņas palīdzību latviešu bērniem sasnieguši daudzi Astridas Lindgrēnes, Tūves Jānsonei, Marijas Grīpes, Barbū Lindgrēnes, Čerstines Juhansonei, Svena Nūrdkvista, Henrikas Andersones un citu ievērojamu autoru darbi. Mudīte Treimane uzrakstījusi arī grāmatu „Astridas Lindgrēnes darbi un nedarbi”. Tulkotāja saņēmusi *Sveriges Författarfond* balvu par zviedru literatūras popularizēšanu un divkārt – Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu (2008, 2014). Latvijas Nacionālās bibliotēkas Humanitāro un sociālo zinātņu lasītavas galvenā bibliogrāfe.

Atbild Mudīte

Kā tu izvēlēties tulkotāja profesiju, kāpēc?

Vēlēšanās tulkot man radās, lasot angļu literatūru, kad mācījos LU Svešvalodu fakultātes pēdējā kursā – pirms 47 gadiem (1974. gadā). Bet toreiz es vēl nesāku tulkot.

Kā tu izvēlēties valodu, no kuras tulko?

1974. gadāursos sāku mācīties zviedru valodu un man ļoti iepatikās šī valoda. Pēc tam daudz lasīju zviedru literatūru – galvenokārt noveles, stāstus, bērnu un jauniešu grāmatas. Radās vēlēšanās pārtulkot tās, lai arī citi var izlasīt šos brīnišķīgos darbus. No 1980. gada mani tulkojumi – skandināvu noveles un stāsti – tika publicēti laikrakstā „Literatūra un Māksla”.

Kas tev visvairāk patīk, tulkojot bērnu grāmatas?

Tulkojot bērnu grāmatas (tāpat kā jauniešu un pieaugušo grāmatas), man patīk absolūti viss tulkošanas process.

Lasot par Muminielejas iedzīvotājiem, katrs saskata kādu līdzību starp viņu raksturiem un savējo. Kurš no grāmatas varoņiem ir tuvākais tev?

Man tuvākais ir cirslītis Tofts. Pirmajā grāmatā – „Neredzamais bērns” viņam vēl nebija dots vārds. Toties pēdējā grāmatā „Vēlu novembrī” daudz labāk iepazīstam cirslīti Toftu.

Inese Zandere (1958) raksta grāmatas gan bērniem, gan pieaugušajiem – dzeju, prozu, esejas, kā arī animācijas filmu scenārijus un muzikāli dramatisku darbu libretus, viņas dzeja daudz komponēta, ir muzikāla, formas ziņā daudzveidīga. Ineses Zanderes atdzejojumā no angļu valodas Dailes teātrī iestudēts Endrū Loida Vēbera un Tima Raisa mūzikls „Jāzeps un raibais brīnumsapņu mētelis”, publicēti arī nedaudzi atdzejojumi no lietuviešu, angļu, krievu valodas, kā arī Džanni Rodari un Kirsi Kunnasas darbu atdzejojumi, kas tapuši sadarbībā ar tulkotājiem Daci Meieri un Maimu Grīnbergu.

Atbild Inese

Līdz šim zinājām, ka Tūve Jānsone raksta stāstus, bet nu izrādās, ka grāmata sarakstīta dzejas pantos. Laikam tieši tāpēc tulkošanā bija jāpiedalās arī dzejniecei? Kā divatā ar Mudīti Treimani strādājāt pie vienas grāmatas?

Izrādījās, ka Tūve Jānsone rakstījusi gandrīz tā, kā to darīja latviešu mākslinieks Alberts Kronenbergs: zīmē un rīmē! Mēs ar Mudīti likām kopā savas prasmes – viņa savas zviedru valodas zināšanas un pieredzi Jānsones grāmatu tulkošanā, bet es vārdus un domu ripināju pa stingra pantmēra sliedēm un meklēju tikpat tiešas, vienkāršas atskaņas, kādas tās ir oriģinālā.

Māksliniece **Ūna Laukmane** (1971) akadēmisko izglītību guvusi LMA Tekstilmākslas nodaļā, šobrīd turpina studijas doktorantūrā. Veidojusi tekstila izstādes, izmantojot darbiem netradicionālus materiālus, darbojusies teātra uzvedumu un koncertu scenogrāfijā, kostīmu veidošanā, starpdisciplināros foto, video un vides dizaina projektos, jau vairāk nekā 15 gadus regulāri strādājusi grāmatu dizainā un ilustrācijā, gan kā autore, gan kā mākslinieciskā redaktore, aizsākusi tekstila izmantošanu bērnu grāmatu ilustrācijās un animācijā, saņēmusi „Zelta ābeles” balvas grāmatu mākslā, nominēta Lielajam Kristapam kā animācijas māksliniece.

Atbild Ūna

Kā tev izdevās latviešu valodā atveidot Tūves Jānsones grāmatas burtu pasauli, kurā nekas nav nejaušs, bet rūpīgi izdomāts?

Šajā grāmatā burti atbilst varoņu raksturam – piemēram, Muminu māmiņas vārda burti izskatās piemīlīgi un sievišķīgi, bet mazās Mijas burti – mazi un spītīgi. Burtu lielums un izkārtojums palīdz sekot notikumiem, burti satraucas, bēg, laimīgi izglābjas tāpat kā stāsta varoņi. Lai Tūves Jānsones burtu pasauli latviešu valodā man izdotos atveidot pēc iespējas tuvāku autores attēlotajai, es izmantoju dažādus rakstāmpiederumus – mīkstus, cietus zīmuļus, platākus, šaurākus flomasterus un dažādus marķierus. Ļoti svarīgi bija saprast katra varoņa raksturu un atrast īsto rakstāmo, kas vislabāk atbilstu tēlam un videi, kurā tas atrodas. Bija ļoti interesanti un aizraujoši iemaldīties starp Muminu varoņiem, iztēloties un meklēt, kādas burtu formas atbilst katram no viņiem.

UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES

UZDEVUMS „SAKĀRTO GRĀMATAS NOTIKUMUS SECĪGI”

Pārrunājiet, kas ir sižets. Grāmatā attēlotie notikumi seko cits citam. Visu notikumu kopumu sauc par grāmatas sižetu. Sakārto šos notikumus atbilstoši grāmatas sižetam!

Kas notika pirms tam? Kas notika pēc tam?
 Bumbulīte un trollītis Mumins ielīda kādā alā.
 Bumbulīte sēdēja uz vecas bundžas un raudāja.
 Trollītis Mumins veikalā nopirka pienu.

Kas notika pirms tam? Kas notika pēc tam?
 Murmuļa putekļsūcējs ierāva trollīti Muminu un Bumbulīti šļūtenē.
 Svilpaste aiz bailēm izskrēja cauri bildei un pazaudēja kleitu.
 Mazā Mija izgriezā ar šķērēm caurumu.

Kas notika pirms tam? Kas notika pēc tam?
 Mazā Mija nopirka lietussargu.
 Trollītis Mumins nokļuva pie māmiņas.
 Baltie zalkši bija pilni ar elektrību.

Vingrinājums „NOTIKUMU SECĪBA”

Izdomājiet īsu, vienkāršu sižetu, kuram ir sākums, notikumu attīstība un nobeigums!

Piemērs:

Sākums. Jānis uzvilka bikses.

Attīstība. Jānis skraidīja pa pagalmu, kamēr nogura.

Nobeigums. Jānis aizgāja gulēt.

(Tas ir stāsts par Jāņa dienas kārtību: no rīta uzcēlās, apģērbās, spēlējās, vakarā likās gulēt.)

Tagad pamēģiniet, kas iznāk, ja sižeta epizodes samaina vietām. Vai stāsta saturs ir mainījies?

Piemērs:

Sākums. Jānis skraidīja pa pagalmu, kamēr nogura.

Attīstība. Jānis uzvilka bikses.

Nobeigums. Jānis aizgāja gulēt.

(Iespējams, Jānis skraidīja pa pagalmu bez biksēm.)

Piemērs:

Sākums. Jānis aizgāja gulēt.

Attīstība. Jānis uzvilka bikses.

Nobeigums. Jānis skraidīja pa pagalmu, kamēr nogura.

(Iespējams, Jānis gulēja un sapnī redzēja, ka viņš skraida pa pagalmu.)

UZDEVUMS „NOTIKUMA VIETA”

Savieno grāmatas notikumu un vietu, kur tas notiek!

Lēnprāte sēž zvejojot.
 „Mēs degam!” mazā Mija dīc.
 Māmiņa liek cepurē ogas.
 Trollītis Mumins nopērk pienu.
 Piens apgāzies no kannas līst.
 Vējš Bumbulītei matus plēš.

Veikalā
 Alā
 Balto zalkšu mājā
 Pie upītes
 Putekļsūcējā
 Muminmājas rožu dārzā

Uzzīmē plānu – kā trollītis Mumins gāja uz mājām.

RADOŠAIS UZDEVUMS „ESMU STILISTS!”

Iejūties stilista lomā!

Uzzīmē, kāda būs jaunā Svilpastes kleita.

Uzzīmē, kādu lietussargu nopirka mazā Mija, lai paglābtos no lietus.

Uzzīmē Muminmāmiņai jaunus skaistus traukus viesībām.

SPĒLE „KAS NOTIKA PĒC TAM?”

Izdomājiet neticamu stāstu. Ir viens noteikums – stāstot stāstu, tajā nekas nedrīkst būt paties. Pirmais spēlētājs izdomā pirmo teikumu un saka: kas notika pēc tam? Nākamais spēlētājs turpina stāstu ar savu teikumu, utt.

Piemērs:

1. *No rīta izkāpu pa logu un ērti iekārtojos kokā, lai ēstu vakariņas. Kas notika pēc tam?*
2. *Viesmīlis man piedāvāja ceptu ledu ar citronu garšu. Kas notika pēc tam?*
3. *Es izvēlējos gliemežvāku putru. Kas notika pēc tam?*
4. *Es paēdu, tad pacēlos spārnos un lidoju uz rietumiem. Kas notika pēc tam?*

SPĒLE „UZMINI, KAS TAS IR!”

Spēlē spēli kopā ar vecākiem, māsu, brāli, draugiem vai vecvecākiem. Vēro grāmatas attēlus, atceries stāstu un izgudro mīklas par grāmatas saturu.

Piemērs:

„Es domāju par kaut ko, kas sākas ar burtu „K”, tajā var ieliet pienu, un trollītis Mumins to nesa māmiņai.” (kanna)

„Es domāju par kaut ko, kas sākas ar burtu „B” un meklē mazo māsu.” (Bumbulīte)

„Es domāju par kaut ko, kas sākas ar burtu „L” un zvejo zivis.” (Lēnprāte)

SPĒLE „IESKATIES CITĀ PASAULĒ”

Izgrieziet papīra vai kartona loksni caurumu – tik lielu, lai tajā varētu redzēt bērna seju vai pat izbāzt cauri galvu.

Pirmais spēlētājs pa brīnumcaurumu ieskatās „citā pasaulē” un stāsta, ko tur redz. Stāstā jābūt iekļautam kāda cita bērna vārdam un jautājumam „Ko tu tur dari?”

Piemērs:

„Es redzu lielu palmu un septiņus papagaiļus. Zem palmas sēž Pēteris. Pēteri, ko tu tur dari?”

Nosauktajam bērnam jāiztēlojas, ka viņš atrodas izdomātajā pasaulē un jāatbild uz jautājumu. Ja viņš to izdara, tad lapa ar brīnumcaurumu pārceļo pie viņa, viņš ieskatās „citā pasaulē” un iesaista nākamo spēlētāju. Ja kādam neizdodas izdomāt atbildi, iepriekšējais spēlētājs var spēlēt vēlreiz.

SARUNA „SKĀRDENE PIE UPES”

Saruna par saudzīgu attieksmi pret dabu. Vai skārda bundžai ir jāatrodas pie upes? Kas jādara ar atkritumiem, ja ejam piknikā, pārgājienā dabā?

PĒTĪJUMS „BURTI UN ĪPAŠĪBAS”

Kā tu domā, kurš no grāmatas varoņiem ir augumā vislielākais? Kurš vismazākais? Uzzīmē viņus secībā no lielākā uz mazāko!

Sameklē grāmatā vietas, kur burti ir lielāki vai mazāki nekā pārējie burti. Padomā, kādiem grāmatas varoņiem vai kādiem notikumiem šie burti atbilst.

Kā tu domā, kādas īpašības piemīt būtnei ar vārdu Lēnprāte, Svilpaste, Bumbulīte, Murmulis?

Sameklē grāmatā vārdus „Māmiņa”, „Muminmamma” un teikumus, ko saka Muminu māmiņa. Pēc tam sameklē teikumus, ko saka mazā Mija! Salīdzini burtus, ar kuriem māksliniece attēlojusi Māmiņas teikto un Mijas teikto. Kā tev šķiet, kādas īpašības piemīt Māmiņas raksturam un kādas Mijas raksturam? Vai šīs īpašības var saskatīt arī burtos?

Uzraksti savu vārdu ar tādiem burtiem, kas atbilst tavam raksturam!

